

IVÓVÍZHEZ JUTÁS MINT ALAPVETŐ EMBERI JOG

A Víz és Egészség Jegyzőkönyv egy kulcsfontosságú eszköz, azon cél megvalósítása érdekében, hogy minden ember számára elérhető legyen a tiszta ivóvíz és a megfelelő szennyvíz-elhelyezés

Az ENSZ Közgyűlése fontos mérföldkőként 2010. július 28-án határozatában alapvető emberi jogként ismerte el a tiszta vízhez és a megfelelő szennyvízelhelyezéshez jutás jogát. A határozat felszólítja a világ országait illetve a nemzetközi szervezeteket, hogy szükséges erőforrások biztosításával és technológia átadásával segítsék- elsősorban a fejlődő országokat - azon cél megvalósításában, hogy mindenki számára biztosítható legyen a biztonságos, tiszta, elérhető és megfizethető ivóvíz és a megfelelő szennyvíz-elhelyezés.

Az általános felfogással ellentétben, ezen cél elérése a Pán-Európai Régióban is még számos területen teljesítendő feladat. A Pán-Európai Régióban jelenleg közel 140 millió ember - az európai népesség 16 százaléka - számára nem biztosított a vezetett vízhez való hozzáférés, és mintegy 85 millió ember esetében pedig a megfelelő szennyvízelhelyezés nem megoldott.

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) legpontosabb becslése szerint több mint 13 000 14 év alatti gyermek hal meg évente, elsősorban Kelet-Európában és Közép-Ázsiában, víz eredetű enterális megbetegedésben. 2006-ban több mint 170 000 víz eredetű megbetegedést jelentettek.

"A különböző nemzetközi egyezményeknek kulcsszerepük van az ENSZ határozat tényleges végrehajtásában." - mondta Ján Kubiš az ENSZ-EGB ügyvezető titkára. "Ebben a tekintetben az ENSZ-EGB régió egy egyedülálló eszközzel, az ENSZ-EGB/WHO-EURO a Határokat Átszelő Vízfolyások és Nemzetközi Tavak Védelméről és Használatáról szóló 1992. évi Egyezményhez kapcsolódó Víz és Egészség Jegyzőkönyvével rendelkezik."

A 2005-ben hatályba lépett Víz és Egészség Jegyzőkönyv a víz eredetű megbetegedések csökkentése és megelőzése érdekében jelenleg az egyetlen érdemi nemzetközi jogi intézmény. A Jegyzőkönyv fő célja az emberi egészség és életminőség megóvása a vízgazdálkodás javításával - beleértve a vízi ökoszisztéma megóvását - és a víz-eredetű megbetegedések megelőzésével és csökkentésével. Ezen célok elérése érdekében a Részres Felek kötelessége a vízkörforgás minden területének lefedésével nemzeti és helyi célok lefektetése. A Részres Felek kötelessége továbbá a célok végrehajtásának eredményességéről beszámolni.

A Részres Államok következő, 2010. november 25-én, Bukarestben megrendezésre kerülő találkozója kiváló alkalmat kínál arra, hogy megvitatásra kerüljenek a Közgyűlés határozatának végrehajtási lehetőségei a Pán-Európai Régióban.

Háttér tájékoztatás

A 3. Egészségügyi és Környezetvédelmi Miniszteri Konferencián 1999-ben, Londonban került aláírásra a Víz és Egészség Jegyzőkönyv a Határokat Átszelő Vízfolyások és Nemzetközi Tavak Védelméről és Használatáról szóló ENSZ-EGB Egyezményhez. A Víz és Egészség Jegyzőkönyv 2005. augusztus 4-én lépett hatályba.

A Jegyzőkönyv 24 részes féllel bír (Albánia, Azerbajdzsán, Fehéroroszország, Belgium, Horvátország, Cseh Köztársaság, Észtország, Finnország, Franciaország, Németország, Magyarország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Hollandia, Norvégia, Portugália, Moldovai Köztársaság, Románia, Oroszország, Szlovákia, Spanyolország, Svájc, és Ukrajna).

A Jegyzőkönyv célja, hogy egyetemes hozzáférést biztosítson a vízellátáshoz és a szennyvíz-elhelyezéshez. Célja továbbá, hogy a szolgáltatott víz minősége megfelelő legyen és ne jelentsen potenciális veszélyt az emberi egészségre. Ezen cél érdekében a Jegyzőkönyv előírja, hogy a Részes Feleknek olyan pozitív intézkedéseket kell hozniuk, amelyekkel segítik mind az egyéneket, mind a közösségeket a biztonságos ivóvíz valamint megfelelő szennyvíz elhelyezés elérésében. A Jegyzőkönyv rendelkezik továbbá a lakosság tájékoztatásáról, a nyilvánosság bevonásáról, az igazságszolgáltatáshoz való jogról, a társadalmi felelősségvállalásról valamint az oktatásról. Intézkedéseket tartalmaz a nemzetközi szolidaritásról is, kötelezve a Részes Feleket egymás támogatására a Jegyzőkönyv előírásainak teljesítésében.

A Jegyzőkönyv rendelkezéseket tartalmaz a diszkrimináció elutasításáról. A Jegyzőkönyv 5. cikke előírja, hogy "biztosítani kell az egyenlő mértékű hozzájutást a vízhez, mind mennyiségben, mind minőségben a népesség minden egyes tagja számára, de különösen azok számára, akik hátrányos helyzetben vannak vagy társadalmilag kirekesztettek". A jegyzőkönyv tehát szoros kapcsolatot biztosít az emberi jogok, az egészségügy, a környezetvédelem és a fenntartható fejlődés között.

A jegyzőkönyv közvetlenül kapcsolódik a különböző Millenniumi Fejlesztési Célokhoz, különösen annak 4. (a gyermekkori halálozás csökkentése) és a 7. céljához (a fenntarthatóság biztosítása, elsősorban a 10. feladat - 2015-ig felére kell csökkenteni azon emberek számát, akik számára nem biztosított a biztonságos ivóvíz és a megfelelő szennyvíz-elhelyezés - és a 11. feladat - jelentős javulás legalább 100 millió, nyomornegyedben élő ember életminőségében 2020-ig - tekintetében).

A Jegyzőkönyv munkaprogramjának különböző tevékenységei közvetlenül kapcsolódnak az ivóvízhez és a megfelelő szennyvíz-elhelyezéshez, mint alapvető emberi joghoz. Ezek között szerepelt egy workshop 2007-ben, Párizsban a vízhez való méltányos hozzáférésről és egyéb tevékenységek Franciaország témavezetése alatt, valamint az európai régió kis ivóvízellátó rendszereinek témakörével foglalkozó tevékenységek, melyek eredményeképpen egy figyelemfelhívó dokumentum és egy szakmai útmutató kerül kiadásra.

"A vízhez való hozzáféréshez való emberi jogról és a Víz és Egészség Jegyzőkönyvről; legyen a vízhez való hozzáférés valóság mindenkinek" címmel került megrendezésre egy kerek-asztal megbeszélés a WHO-EURO, az ENSZ emberi jogi szervezete és az ENSZ-EGB együttműködésében a Jegyzőkönyv Résztes Feleinek 1. találkozója alkalmából (Genf, 2007). Egy kérdőív alapján 2011-ben elkészül egy jó gyakorlat dokumentum a szolidaritás jobb érvényesítéséről és a szegények, a hátrányos helyzetűek és a szociálisan kirekesztettek a vízhez és szennyvíz-elhelyezéshez jutásáról.